

מדינת ישראל

הוועדה להצעת מדיניות להסדרת התיישבות הבדואים בנגב

**דברי השופט א' גולדברג – יו"ר הוועדה
בעת מסירת הדו"ח לשר הבינוי
והשיכון מר זאב בויס**

הבדווים בנגב אינם שוהים בלתי חוקיים, אינם שב"חים. הם אינם שקופים וחסרי זכויות. הם אזרחי המדינה, וככאלה יש להם זכויות וגם חובות. בכלל החובות – הציות לחוק. זו חובה החלה על כל אזרחי המדינה בלי יוצא מן הכלל.

דו"ח מצויה סקירה היסטורית תמציתית על הבדווים בנגב. על אזורי התיישבותם לפני קום המדינה ואחרי קום המדינה. בכלל זה העברת שבטים שלמים על ידי המדינה לאזור המכונה אזור הסייג. יש לזכור כי הם לא פלשו לאזור זה, חלקם היה שם לפני קום המדינה וחלקם הועבר לשם ממקומות אחרים בנגב.

הדו"ח **עוסק** במאבק על הקרקעות בנגב, בבעיית היישובים הבלתי מוכרים, בנושא המבנים הבלתי חוקיים, ובמצוקות הבדווים הזועקות לפתרון – תעסוקה, חינוך רווחה, וכדומה.

הדו"ח מצייין, כי מתחייב פתרון מערכתי כולל ומשולב לכל הבעיות ואין לנתק בין חלקיו של הפתרון המוצע.

לא אפרט את הנאמר בדו"ח, רק אומר כי בעניין הבעלות על הקרקעות הוסבר בדו"ח כי על פי פסיקת בית המשפט העליון אין לבדווים זכות בעלות רק מכוח אחיזתם בקרקע שנים רבות. אף על פי כן הצעת הדו"ח היא להכיר בזכות בעלות בשיעור מסויים

מתוך התחשבות בזיקה ההיסטורית של הבדווים לקרקע. חלק משיעור הבעלות יירשם על שם הבדווי שתביעתו הוכרה, ועבור חלק אחר תינתן לו תמורה כספית כמפורט בהצעה. להסדר המוצע על ידי בנושא זה הצטרפו ללא כל סייג שני חברי ועדה (בלחה גבעון ועו"ד יורם ברסלע), ושלושה חברי ועדה אחרים (דוד (דודו) כהן, יוסי ישי ושרון גמבשו) הסכימו לעמדה זו תוך מספר הסתייגויות ותוספות שפרטו.

לעניין הכפרים הבלתי מוכרים, יש רוב ברור בין חברי הוועדה לדעה כי יש להכיר ככל שניתן בכפרים הבלתי מוכרים הקיימים ולתת להם גושפנקא חוקית, בכפוף לכך כי יש בכפר מסה מינימלית של תושבים, כפי שתיקבע, יהיה לו כושר נשיאה מוניציפלי, וההכרה לא תעמוד בסתירה לתכנית מתאר מחוזית.

תושבי כפר בלתי מוכר יוכלו לבקש העברת הכפר למקום אחר בנגב הצפוני ויצינו את המקומות המוצעים על ידם, וכן את צורת ההתיישבות במקום החדש (יישוב פרברי, פרברי – כפרי **משולב**, התיישבות עירונית, מתחמים כפריים המשולבים ביישוב עירוני קיים או מתוכנן. הוא הדין לגבי כפר בלתי מוכר שלא יוכל להישאר במקומו. חברי הוועדה ישי וגמבשו הביעו אף בעניין זה הסתייגות אחת.

קיימים כיום בנגב כ- 50,000 מבנים בלתי חוקיים, ומדי שנה נוספים 1500-2000 מבנים כאלה. לדעת יו"ר הוועדה, על אף שאין להתעלם מכך שמדובר בהפרת חוק, יש לקבוע בנסיבות המיוחדות שנוצרו, הליך מיוחד למתן היתר בנייה בדיעבד, ככל שמדובר במבנה בלתי חוקי שנבנה עד הקמתה של הוועדה, בתחום תכנית תקפה או בכפר בלתי מוכר שיוכר בעתיד. הכשרת מבנה בלתי חוקי תהיה מותנית בתנאים ובדרישות המפורטים בחוות דעתו של יו"ר הוועדה. בצד הקלה זו הנוגעת לעבר, חייבת להיות אכיפה נחושה ונמרצת מכאן ואילך. לדעה האמורה של יו"ר הוועדה ישנה הסכמה של כל חברי הוועדה, וחברי הוועדה ישי וגמבשו הוסיפו הערה בנדון.

מוסכם על כל חברי הוועדה כי יש ליצור בחוק מסלול תכנוני קצר ליישום ההמלצות, בלוח זמנים קצר ביותר. לשם כך הומלץ להקים מוסד תכנוני חדש – ולת"ב (ועדה להסדרת התיישבות הבדווים בנגב).

לא יכול להיות ספק, כי מצוקותיהם של הבדווים זועקות לפתרון, כחוליה במכלול הנושאים הדורשים הסדר.

עוד ציינו, כי "יש להעניק תמריצים למשרתים בצה"ל ובכוחות הביטחון, כדי להגביר את המוטיבציה לשרת, כפי שהיה בעבר, ולהמחיש הן מצד המדינה הן מצד הבדווים את שותפות הגורל". על הממשלה, תהא אשר תהא, ועל הבדווים, להפנים כי הזמן דוחק, ויש לו משמעות קריטית. עמדה קיצונית ליישוב הסכסוך, מצד זה או אחר, רק תעמיק את השסע בין המדינה והבדווים ותנציח מצב בלתי נסבל. כפי שכתבתי בדו"ח "דחייה נוספת בפתרון התיישבות הבדווים בנגב עלולה להיות בכייה לדורות".

אני קורא מכאן, הן לממשלה הן לבדווים, להטות שכס אחד לפתרון התיישבות הבדווים בנגב, ברוח ההמלצות שבדו"ח המוגש היום. את התהליך בו החלה הממשלה בהחלטה על הקמת הוועדה ועל הקמת רשות להסדרת התיישבות הבדווים בנגב, אסור להפסיק.